

سیره و سخن ائمه اطهار(ع) درباره غدیر/ چرا عید غدیر بزرگتر از اعیاد قربان و فطر است

عید غدیر تنها نه به عنوان واقعه ای تاریخی، بلکه باید آن را روز اسلام خواند چرا که در این روز خداوند فرمود...

"غدیر" روز اسلام؛

سیره و سخن ائمه اطهار(ع) درباره غدیر/ چرا عید غدیر بزرگتر از اعیاد قربان و فطر است
خبرگزاری مهر- گروه دین و اندیشه: عید غدیر تنها نه به عنوان واقعه ای تاریخی، بلکه باید آن را روز اسلام خواند چرا که در این روز خداوند فرمود "الیوم اکملت لکم دینکم واتممت علیکم نعمتی و رضیت لکم الاسلام دینا" و پیامبر(ص) و ائمه اطهار(ع) بر بزرگداشت و شادمانی در این روز تأکید فرمودند. از روز غدیر خم به عنوان عیدالاکبر یاد کردند؛ بدان جهت که در این روز نه تنها حضرت علی(ع) به عنوان جانشین پیامبر(ص) تعیین می شود، بلکه حضرت محمد(ص) بنا به امر الهی، اسامی جانشینان پس از خویش که همگی از نسل حضرت زهرا(س) و علی(ع) بودند را معرفی کرده و مژده ظهور حضرت مهدی(عج) را در آخر الزمان می دهد.

بدون شک واقعه غدیر نقش سرنوشت سازی در تعیین مسیر آینده اسلام داشته است. واقعه ای که طی آن پیامبر اسلام(ص) مهمترین مأموریت خود را به انجام رساند. مأموریتی که انجام آن مساوی بود با تبلیغ رسالت، و کوتاهی از آن به منزله از بین رفتن زحمات چندین ساله پیامبر اکرم(ص) و بی نتیجه ماندن فداکاریهای مسلمانان صدر اسلام، بود. مأموریتی که در آن پیامبر اکرم(ص) به طور رسمی نه تنها جانشین خود که جانشینان پس از خویش را یک به یک به نام از امام علی و امام حسن و امام حسین علیهم السلام و 9 امام دیگر که از نسل اباعبدالله الحسین(ع) بودند را معرفی کردند. اما جاه طلبی و کینه های جاهلانه عده ای از اطرافیان پیامبر باعث شد که به وصیت ایشان در آنچه که خداوند برای امت اسلام تعیین فرموده بود، گردن نهند و با شوراگری پس از رحلت پیامبر مسیر انحراف اسلام و مسلمین را پایه گذاری کنند.

در آیه سوم سوره مائده خداوند می فرماید: «الیوم اکملت لکم دینکم واتممت علیکم نعمتی و رضیت لکم الاسلام دینا»؛ «امروز آیین شما را برای شما به کمال رساندم و نعمت خود را بر شما تمام کردم و اسلام را برای شما پسندیدم و برگزیدم» همچنین در آیه 67 سوره مائده نیز می فرماید «یا ایها الرسول بلغ ما انزل الیک من ربک وان لم تفعل فما بلغت رسالته واللہ یعصمک من الناس» «هان ای پیامبر! آنچه را که از سوی پروردگارت به تو نازل شده است، تبلیغ کن و اگر چنان نکنی، پیام و رسالت او را انجام نداده ای و خداوند تو را از مردم حفظ می فرماید»

همه مفسران متفق القول هستند که این آیه درباره فضیلت علی ابن ابیطالب (ع) نازل شده است و چون این آیه نازل شد، پیامبر دست علی (ع) را گرفت و فرمود: «هر که من مولای اویم، این علی مولای اوست، خدایا! هر که او را دوست می دارد، دوست بدار و هر که او را دشمن می دارد، دشمن شمار». در این هنگام عمر و ابوبکر، علی(ع) را ملاقات کرده و به او می گویند: ای پسر ابوطالب فرخنده و گوارایت باد که مولای من و مولای همه مردان و زنان مومن شدی.

پیامبر(ص) در عین حال نگرانی خود را از انحراف مسلمین از پیام غدیر ابراز کرده و فرمودند: خداوند مرا به انجام و ابلاغ پیامی مأمور فرموده که انجام آن بر من بسیار دشوار است، زیرا می دانم در مورد آن، مردم گفته ام را تکذیب می کنند. خداوند مرا بیم داد که یا باید آن را تبلیغ کنم یا آماده عذاب باشم و این آیه را نازل فرمود که: «هان! ای پیامبر! آنچه که از سوی پروردگارت بر تو نازل شده است، تبلیغ کن.»

غدیر در کلام و سیره ائمه اطهار

وقتی به سیره ائمه و پیامبر اکرم مراجعه م کنیم، در می یابیم که پیامبر و امیرمومنان و سایر ائمه با روز غدیر به عنوان یک عید برخورد کرده اند و مسلمانان را به تبریک و تهنیت گفتن به یکدیگر دعوت نموده اند.

پیامبر(ص) در روز غدیر بعد از خطبه یک ساعته ای که ایراد فرمود، جمله معروف «هر که من مولای او هستم، علی مولای اوست» را سه بار تکرار کرد تا در گوش مسلمانان و تاریخ بماند. پس از آن که علی(ع) را به جانشینی خود تعیین کرد، در همان روز، این عید را اعلام نمود و مراسمش را به پا داشت، در خیمه اش نشست و با خوشحالی از تبریک گویندگان استقبال کرد و به آنها فرمود: «به من تبریک بگویید... به من تبریک بگویید، زیرا خداوند مرا به نبوت و اهل بیتم را به امامت اختصاص داده است.»

در کلام دیگری هم فرمودند: «روز غدیر خم، برترین اعیاد امت من است، روزی که خدای متعال به من فرمان داد تا برادر من علی پسر ابوطالب را به عنوان پرچمی هدایت گر برای امتم تعیین کنم که پس از من به وسیله او راه نمایی و هدایت شوند. غدیر خم روزی است که خداوند در آن دین را کامل ساخت و نعمت را بر امتم تمام کرد و اسلام را به عنوان دین برای مردم پسندید.»

خطبه غدیریه امیرالمؤمنین(ع)

خود امیرالمؤمنین(ع) نیز در ادامه خط پیامبر(ص)، این روز را عید گرفت و در دوره حاکمیت علی بن ابی طالب(ع) اتفاقاً روز عید غدیر با جمعه مصادف شد. مسلمانان حضور چشم‌گیری پیدا کردند و آن حضرت برای اقامه نماز جمعه و خواندن خطبه‌های آن در برابر مردم قرار گرفت. حسین بن علی(ع) می‌گوید: پنج ساعت از روز گذشته بود [قبل از اذان ظهر]، که پدرم خطبه‌ها را آغاز کرد. او نخست به حمد و ثنای حضرت حق پرداخت، صفات ربوبی‌اش را برشمرد، حاکمیت مطلق را از آن وی دانست، نعمت‌هایش را مورد توجه قرار داد و بعد خطاب به مردم فرمود: خداوند تعالی امروز دو عید بسیار بزرگ [جمعه و غدیر] را برای شما در یک زمان قرار داده است؛ دوعیدی که هر یک فلسفه وجودی دیگری را تکامل می‌بخشد و به وسیله هر یک هدایت در دیگری اثر می‌بخشد... سپس فرمود: توحید و ایمان به یگانگی خداوند پذیرفته نمی‌شود مگر با اعتراف به نبوت پیامبرش محمد(ص) و دین و شریعت محمد(ص) پذیرفته نمی‌شود مگر با قبول ولایت امر کسی که خدا فرمان ولایتش را داده است؛ و همه این امور سامان نمی‌پذیرد مگر بعد از توسل و تمسک به اهل ولایت.

علی(ع) سپس فرمود: خداوند در روز غدیر آنچه در باره منتخبین خود اراده کرد بر پیامبرش فرو فرستاد، به او فرمان داد تا ولایت و وصایت را ابلاغ کند و مجال را از کافران و منافقان بگیرد نگران گزند دشمنان نباشد. روز غدیر قدر و منزلت بسیار دارد، در آن روز گشایش‌های الهی فرا رسیده و حجتش بر همه تمام شده است. امروز روز روشن‌گری و اظهار عقیده از جایگاه بلند و روشن است، امروز روز تکامل دین و روز وفای به عهد است. غدیر روز شاهد [رسول الله(ص)] و مشهود [علی بن ابی طالب(ع)] است، روز در هم ریختن پیمانهای زیر پرده کفر و نفاق است، روز آشکار شدن حقایق اصیل اسلام است، روز ذلت و خواری شیطان است، روز استدلال و برهان است، روز جدا شدن صفوف کسانی است که آن را تکذیب می‌کردند امروز بزرگترین روزی است که عده‌ای از شما از آن اعراض کردید، روز هدایت و امتحان بندگان خداست، روز آشکار شدن کینه‌های نهفته در دلها و سینه هاست، روز عرضه نصوص [سخنان بدون ابهام پیامبر(ص)] بر افراد مؤمن و دلباخته [اهل الخصوص] است، غدیر روز شیت پیامبر(ع) است، روز ادريس و یوشع و شمعون و ...

منشور علوی(ع) در عید غدیر

امیر مؤمنان(ع) در قسمت آخر خطبه فرمود: رحمت خدا بر شما ای مسلمانان، بعد از برگشت از این اجتماع بزرگ امروز [غدیر] را عید بگیرید: [و با انجام امور ذیل آن را بزرگ بشمارید]. نعمت را بر افراد خانواده و خویشاوندان گسترش دهید و نیکی و بخشش پیشه کنید. به برادران دینی خویش به قدر توان نیکی و بخشش کنید. خدای را در برابر نعمتهایی که به شما ارزانی داشته، شکرگزار باشید. کنار یکدیگر جمع شوید تا خداوند اجتماع شما را فراگیر و گیراتر سازد. به یکدیگر نیکی کنید تا خداوند به شما الفت و مهربانی بیشتر عنایت کند. نعمت‌های الهی را به یکدیگر تبریک و تهنیت گوید همان طور که خداوند [در این روز] با اعطای اجر و ثوابی بیش از دیگر اعیاد به شما تهنیت می‌گوید. بعد فرمود: کمک‌های مالی به دیگران در امروز (غدیر) به اموالتان برکت می‌بخشد و بر عمرتان می‌افزاید: مهربانی به دیگران سبب رحمت و عنایات حق خواهد شد. با خوش‌رویی و شادمانی یکدیگر را درآغوش بگیرید. خداوند را برتوفیقات خویش سپاس گوید. از فقرا و ضعیفانی که چشم به کمک شما دارند دیدن کنید، به زیارتشان بروید و با آنان در خوراکشان همراه شوید. بعد حضرت فرمود: یک درهم کمک به فقرا در روز عید غدیر با دویست هزار درهم برابر است، بلکه بیشتر خواهد بود. وقتی یکدیگر را ملاقات کردید مصافحه کنید، به هم تبریک بگویید و سلام کنید، که پیامبر خدا(ص) به من چنین فرمان داد.

حدیث غدیر در معرکه صفین

علی(ع) در یکی از روزها در جمع سپاه خود، که گروهی از مهاجرین و انصار نیز در آن به چشم می‌خوردند از زبان پیامبر خدا(ص) فضایل خویش را برشمرد. آیات شریف «انما ولیکم الله و رسوله والذین آمنوا الذین یقیمون الصلاة...» و «لم یتخذوا من دون الله ولا رسوله ولا المؤمنین ولیجه» را تلاوت کرد و فرمود: مردم پرسیدند یا رسول الله، آیا ولایت اختصاص به بعضی از مؤمنان دارد یا برای عموم است؟ در آن هنگام خداوند فرمان داد تا پیامبرش ولایت را همانند نماز، روزه، زکات و حج توضیح دهد و تبیین کند. در آن وقت پیامبر خدا(ص) در غدیر خم مرا ولی امر مردم قرار داد و چنین خطبه خواند: ان الله ارسلنی برسالة... من كنت مولاة فعلى مولاة...

حضرت زهرا(س) و غدیر

از حضرت زهرا پرسیدند: «آیا پیامبر(ص) پیش از رحلتش درباره امامت امیرمؤمنان چیزی فرمود؟» آن حضرت جواب داد: «شگفتا! آیا روز غدیر خم را فراموش کردید؟!» در جای دیگری نیز می فرماید: «خداوند پس از غدیر خم برای کسی حجت و عذری باقی نگذاشت.»

حضرت زهر(س) روزی در احد بر مزار عموی پدرش «حمزه سیدالشهداء» ایستاده بود و عزاداری می کرد. محمود بن لبید فرصت را غنیمت شمرده، پس از عزاداری پرسید: ای دختر پیامبر خدا(ص)، آیا برای امامت و زعامت علی بن ابی طالب(ع) از سخنان پیامبر خدا(ص) دلیلی به یاد داری؟ فاطمه فرمود: شگفتا! آیا حادثه عظیم غدیر خم را فراموش کرده اید؟... خدا را گواه می گیرم که خود شنیدم آن بزرگوار می فرمود: علی بهترین کسی است که او را در میان شما جانشین خود قرار می دهم، علی امام و خلیفه بعد از من است. دو فرزندم حسن و حسین و نه نفر از فرزندان حسین پیشوایان و امامانی پاک و نیکاند. اگر از آنان اطاعت کنید، شما را هدایت خواهند کرد و اگر با آنها مخالفت ورزید، تا روز قیامت تفرقه و اختلاف در میانتان حاکم خواهد بود.

امام حسن(ع) و امام حسین(ع) و غدیر

امام حسن(ع) و امام حسین(ع) در روز عید غدیر در کوفه مهمانی می دادند و این مجالس که در زمان حیات امام علی(ع) هم برقرار بود باعث شد مردم کوفه به عید غدیر عادت کنند. هم چنین امام حسن(ع) در ماجرای مصالحه با معاویه برای این که به او یاد آوری کند که حق با اوست، ماجرای غدیر خم را شاهد گرفت. امام حسین(ع) نیز در مراسم حج، بنی هاشم و دیگران را جمع می کرد و ماجرای غدیر را یادآوری می کرد.

غدیر خم در خطبه امام مجتبی(ع)

حسن بن علی(ع) در برابر طاغوت شام و مردم کوفه خطبه ای خوانده، مردم را به بالاترین نعمت از دست رفته، که حاکمیت اهل بیت(ع) بود، توجه داد. شایستگی و لیاقت خویش و مشروعیت خلافتش را متذکر شد و داستان روز بیاد ماندنی غدیر را چنین بازگو کرد: مردم سخن جدم پیامبر(ص) را به یاد دارند که می فرمود: هر گاه مردم کسی را به رهبری خویش برگزینند در حالی که لایقتر و آگاهتر از آن فرد وجود داشته باشد، برای خویش تیره بختی خریده اند مگر این که دوباره بدانچه رها کردند و به فراموشی سپردند بازگردند و آنچه را که از پیامبرشان درباره پدرم شنیده اند دنبال کنند، رسول خدا می فرمود: ای علی تو بعد از من مانند هارون پس از موسی هستی، او جانشین برادرش موسی بوده تو نیز جانشین و خلیفه منی؛ تنها تفاوت [میان آنها و ما] این است که بعد از من پیامبری و نبوت نخواهد بود. امام مجتبی(ع) سپس فرمود: این مردم پیامبر خود را دیدند و سخنانش را در «غدیر خم» شنیدند. در آن روز جدم رسول خدا(ص) دست پدرم(ع) را گرفت و در برابر آنان گفت: هر کس من مولا و سرپرست او هستم علی مولای او خواهد بود؛ خدایا، دوست بدار هر کس او را دوست دارد و دشمن بدار هر کس او را دشمن دارد... سپس جدم پیامبر(ص) دستور اکید داد که، حاضران مطالب غدیر را به غایبان برسانند.

امام حسین(ع) و حدیث غدیر در منا

یک سال قبل از مرگ معاویه، امام حسین(ع) به زیارت بیت الله الحرام در مراسم پر شکوه، حج مشرف شد. عبدالله بن عباس و عبدالله بن جعفر او را همراهی نمودند. آن سال عده زیادی از زنان و مردان بنی هاشم حضور داشتند. امام حسین(ع) درایام تشریق آنان را در سرزمین منا جمع نمود در آن اجتماع عظیم بیش از هفتصد نفر از مردان تابعین و دویست نفر از صحابه پیامبر خدا(ص) گرداگرد وجودش زیر خیمه حلقه زدند و منتظر سخنان امام خویش بودند، حضرت بپا خاست و پس از حمد و ثنای الهی فرمود: شما شاهد و ناظر تجاوزات معاویه جنایتکار نسبت به ما و شیعیان هستید و از آنها اطلاع دارید، سخنان مرا گوش کنید و بنویسید [تا برای آیندگان بماند] و به دیگر شهرها و قبائل و افراد مؤمن و مورد اعتماد خود برسانید و آنان را دعوت به اداء حق ما (اهل بیت) کنید ترس آن دارم که وقتش بگذرد و حقوق ما مغلوب ستمگر گردد، گرچه خداوند بالاترین پشتیبان است. سپس فرمود: شما را به خدا سوگند: بیاد نمی آورید که پیامبر خدا(ص) روز غدیر خم پدرم علی(ع) را وصی و امام بعد از خود قرار داد و حدیث ولایت را بر شما خواند و فرمود همگی باید این پیام را به دیگران برسانید پاسخ دادند: چرا ما بیاد داریم.

امام محمد باقر(ع) و غدیر

فضیل بن یسار، بکیر بن اعین، محمد بن مسلم، برید بن معاویه و ابوالجارود همگی در محضر امام باقر(ع) بودند حضرت در باره ولایت علی بن ابی طالب(ع) و روز غدیر فرمودند: خداوند پیامبرش را مامور به ولایت علی [علیه السلام] کرد و این آیه شریفه را نازل کرد: «انما ولیکم الله و رسوله و الذین آمنوا الذین یقیمون الصلاة و یؤتون الزکاة». با نزول آیه فوق ولایت اولی الامر واجب گردید و لکن عدهای نفهمیدند اولی الامر چه کسانی هستند؟ خداوند به محمد - صلی الله علیه و آله - دستور داد تا آن را توضیح

دهد و همانند نماز و زکات و روزه و حج مصادیق خارجی آن را روشن سازد. در آن هنگام اضطراب او را فرا گرفت و ترسید عده ای به واسطه آن از آیین اسلام برگردند و او را تکذیب کنند او به خدا پناه برد در آن هنگام آیه تبلیغ (یا ایها الرسول بلغ...) نازل گشت پیامبر خدا(ص) امر حق را اجرا نمود و در غدیر خم ایستاد و فرمان اجتماع مردم و زوار بیت الله الحرام را داد و در آنجا علی بن ابی طالب(ع) را ولی بعد از خود معرفی کرد و دستور داد آنانی که در آنجا (غدیر خم) بودند پیام خداوند (ولایت علی(ع)) را به دیگر افراد برسانند.

امام صادق(ع) و غدیر

حسان جمال می گوید: همراه امام صادق(ع) از مدینه به مکه مسافرت کردم. در نزدیکی میقات جحفه، چون به «مسجد غدیر» رسیدیم امام - علیه السلام - به جانب چپ مسجد نگرست و فرمود: این مکانی است که پیامبر خدا(ص)، در روز غدیر، علی را جانشین خود معرفی کرد و فرمود: من کنت مولاه فعلی، مولاه. آنگاه امام(ع) به جانب دیگر نگاه کرد، جایگاه خیمه های دیگران را نشان داد و فرمود: سالم غلام ابوخیفه و ابوعبیده جراح نیز در آنجا بود؛ گروهی از مردم چون علی(ع) را بر روی دست پیامبر دیدند با حسادت به وی نگرستند و به یکدیگر می گفتند: به دو چشم او [پیامبر] نگاه کنید، چگونه همانند دیوانه به اطراف خویش می نگرد و قرار ندارد. در این هنگام جبرئیل نازل شد و این آیات را بر پیامبر خدا(ص) قرائت کرد: «و ان یکاد الذین کفروا لیزلقونک بابصارهم لما سمعوا الذکر و یقولون انه لمجنون و ما هو الا ذکر للعالمین». آنان که کافر شدند، چون قرآن را شنیدند چیزی نمانده بود که تو را چشم بزنند؛ آنها می گفتند: او واقعا دیوانه است، در حالی که قرآن جز بیداری و آگاهی برای جهانیان نیست.

حسن بن راشد از امام صادق(ع) روایت می کند که: به آن حضرت عرض کردم: جانم فدایت! آیا مسلمانان را جز عید فطر و قربان، عیدی است؟ فرمود: آری ای حسن! بزرگتر و شریفتر از آن دو. پرسیدم: چه روزی است؟ فرمود: روزی که امیرالمؤمنین علیه السلام به عنوان نشانه راهنما برای مردم منصوب شد. گفتم: فدای شما! در آن روز چه کاری سزاوار است که انجام دهیم؟ فرمود: روزه می گیری و بر پیامبر و دودمانش درود می فرستی و از آنان که در حقشان ستم کردند، به درگاه خدا تبری می جویی. همانا پیامبران الهی به اوصیاء خویش دستور می دادند روزی را که جانشین تعیین شده، «عید» بگیرند. پرسیدم: پاداش کسی که آن روز را روزه بگیرد چیست؟ فرمود: برابر با روزه 60 ماه است.

امام کاظم(ع) و مسجد غدیر

عبدالرحمان بن حجاج گفت: خدمت موسی بن جعفر(ع) رسیدم. در حالی که قصد سفر داشتم، از آن حضرت در باره مسجد غدیر خم پرسیدم. امام فرمود: در آن مسجد نماز بخوانید که فضیلت و ثواب بسیار دارد، پدرم [به هر که عازم آن دیار بود] فرمان می داد تا در مسجد غدیر نماز بگزارد.

امام رضا(ع) و غدیر

امام رضا(ع) شنید که بعضی از مردم روز غدیر را انکار می کنند، فرمود: «پدرم از پدرش روایت کرد که روز غدیر در میان اهل آسمان مشهورتر است تا میان اهل زمین... به درستی که در این روز خداوند گناه شصت سال از مردان و زنان مؤمن را می آمرزد و دو برابر آنچه در ماه رمضان از آتش دوزخ می رهند؛ در این روز آزاد می کند... اگر مردم ارزش این روز را می دانستند، بی تردید فرشتگان در هر روز ده بار با آنان مصافحه می کردند.»

فیاض بن محمد بن عمر طوسی در سال 259 (در حالی که خودش 90 سال داشت.) گفته است که امام رضا (ع) را در روز غدیر ملاقات کردم، در حالی که در محضر او جمعی از یاران خاص وی بودند و امام (ع) آنان را برای افطار نگاه داشته بود و به خانه های آنان نیز طعام و خلعت و هدایا، حتی کفش و انگشتر فرستاده بود و وضع آنان و اطرافیان خود را دگرگون ساخته بود و پیوسته فضیلت و سابقه این روز بزرگ را یاد می فرمود.

امام حسن عسکری(ع) و غدیر

یکی از شیعیان از امام عسکری(ع) پرسید: «این سخن پیامبر که فرمود: "من کنت مولاه فهذا علی مولاه" یعنی چه؟» حضرت جواب داد: «خداوند اراده فرمود که این جمله، نشان و پرچمی باشد تا حزب خدا هنگام اختلاف ها با آن شناخته شود.»

امام زمان(عج) و غدیر

در دعای ندبه که منسوب به آن حضرت است چنین آمده: «...فلما انقضت إيامه اقام وليه علي بن ابي طالب صلواتك عليهما و آلهما هاديا اذ كان هم المنذر و لكل قوم هاد فقال و الملاء امامه من كنت مولاه فهذا علي مولاه اللهم وال من والاه و عاد من عاداه...» هنگامی که دوران عمر پیامبر سپری شد، جانشین خود را علی پسر ابوطالب که صلوات خدا بر آن ها و خاندان شان باد، را به هدایت امت برگزید، چون او منذر و هدایت گر همه بود. پس پیامبر به مردمی که در مقابلش بودند گفت: هر که من مولای اویم، پس علی مولای اوست، خدایا هر که علی را دوست دارد دوستش بدار و هر که با او دشمن است دشمنش بدار...